

30 ofițer 1993 - 14 (1982)

Horia Gane

CALITATEA UMANĂ

(MEMORIA - revistă a gândirii arestate, editată de Uniunea Scriitorilor din România, numerele 6 și 7).

În abundența de geniali de la Casa Scriitorilor de dinainte de Revoluție, în care nici o personalitate nu mai conta din cauza aglomerației divinului, părea și el din dinastia cartofului. Pe mulți dintre cei cunoscuți acolo i-am iubit cu adevărat, cea mai bună dovadă fiind, astăzi, acuitatea dezamăgirilor. Nu știam că nu numai morții, ci și sufletele putrezesc, iar pentru acestea nu mai este cu puțință învierea. A-l cunoaște însă pe *Banu Rădulescu* însemna a întui deosebirea dintre întâmplare și destin. Spun aceasta celor care încă mai cred că apariția revistei *Memoria*, pentru care Banu Rădulescu și-a sacrificat și îngerul din cer (care ia chipul de om sau de fiară după cum sunt faptele noastre pre pământ), este un moft al spiritului. Ci avem de-a face cu un patetic apel la ne-uitare.

Să purcedem la o înșiruire de rubrici, autori și titluri conținute de aceste ultime două numere ale revistei *Memoria*, ar însemna să crotopim samavolnic, cu un inventar, spațiul rezervat sufletului, cu toate că aproape nici unul dintre texte nu oftează în stânga și-n dreapta clamându-și dezamăgirile sau durerile nepieritoare. Valoarea unor astfel de mărturii, indiferent de distanța lor față de literatură, constă în *calitatea umană* conținută. Ceea ce caută, speră, imploră un om dintr-un teritoriu concentraționar de la semenii săi este, în primul rând, calitatea umană. Ceea ce încearcă să frângă torționarii în om este tocmai calitatea umană. Iar calitatea umană se apreciază în funcție de atitudinea pentru care optează individul în situații limită. Despre *gândire arestată* nu poate fi vorba decât atunci când însăși ființa umană începe să fie convinsă de „adevărul” unei aberații, ca de pildă cea conform căreia întru binele celor mulți („poporul!”), un număr oarecare de membri ai societății trebuie să sufere, indiferent dacă au sau nu au nici o vină. Or, din tot ce am citit până acum în domeniu și din însăși existența publicației *Memoria* reiese că gândirea nu poate fi arestată *in integrum*. De aceea ar fi o greșeală de înțelepciune să spunem, ca muzicologul Pascal Bentoiu („Enescu în exil”, nr. 7, p. 98 și urm.), că: „Poporul care a fost în stare să-și gonească

exemplarele de excepție (...), un popor care și în prezent excelează în a-și alunga elitele de sutele, cu miile, un popor care a reușit (s.n.) să-l asasineze la margine de pădure pe Nicolae Iorga (!) și să azvîrle în temnițe mii și mii de poeți, scriitori (sic!), profesori, militari, călugări, preoți, oameni de știință și nenumărați fruntași ai satelor, acel popor are - socot - a-și face un examen de conștiință.” Părea noastră este că în acest context nu *poporul* trebuie numit. Un popor este alcătuit dintr-o sumă de indivizi, dar cei ajunși la putere „printr-o selecție inversă, consecvent practică în ultima jumătate de veac: deci, prin scoaterea în față a celor brutali, cinici, corupți, inumani” nu sunt *poporul român* și nici măcar reprezentanții săi. Ceea ce nu înseamnă că nu trebuie să existe și: „... răspunderea colectivă pentru strigătoarea nedreptățire, pentru batjocură, insultă și - până la urmă - crimă.”

Și am fost bucuros de întâlnirea, din primele pagini (*Memoria*, nr. 6), cu dl. prof. *Petru Creția* („Despre violență” - fragmente dintr-o conferință ținută la Universitatea Sapienza din Roma, 1991), care mi-a propus ca temă de meditație: „... sufletul vinovat în demnitatea sa”. Ci, iată și una dintre cele mai autorizate păreri despre mișcarea legionară, semnată *Mircea Eliade* (fragmente din „*Memorii*”: „Ușor de înțeles de ce, pentru unul ca mine, care nu credeam în destinul politic al generației noastre (și nici în steaua lui Codreanu), o declarație de desolidarizare de mișcarea legionară mi se părea nu numai inacceptabilă, ci de-a dreptul absurdă. Mi se părea de neconceput să mă desolidarizez de generația mea în plină prigoană, când oamenii erau urmăriți și persecutați fără vină*”). Și: „Erau destule citeva asemenea confruntări ca să înțelegi că mișcarea legionară avea structură și vocație de sectă mistică, iar nu de mișcare politică (...). Cu atât mai gravă e răspunderea acelor șefi legionari care au anulat „saturația de tortură și jertfă de sînge” prin odioasele asasinat din 30 noiembrie 1940, când alături de mulți alții, au fost uciși N. Iorga și V. Madgearu” (p. 21). Ei bine, cum să nu le refuzi calitatea umană celor care, astăzi, cu mintea lor rumegătoare dezgroapă morții în putrefacție, încearcă să-i țină în picioare și le mai pun și lozinci legionare în gură?

Fiind obligați, din lipsă de spațiu, să omitem atâtea alte texte și semnături remarcabile ale acestui excelent număr 6 al *Memoriei*, zăbovim, totuși, puțin asupra paginilor lui *Emil Cioran*: „Un popor de solitari”, care se întâlnește undeva, în idealitate, cu cele amintite mai sus, ale lui *Mircea Eliade*. Aprecierile sunt, în acest caz, numai un drept al filozofilor, iar citatele fac o mare nedreptate întregului. Cu toate acestea: „Ești sau nu ești ales; căci nu poți deveni ales prin nici o hotărîre sau decret. Și încă și mai puțin prin persecuții împotriva celor pe care îi invidiezi pentru complicitatea lor cu eternitatea. Nici aleși, nici damnați, germanii s-au înverșunat

împotriva celor care puteau, pe bună dreptate, să pretindă că sînt și una și alta: momentul culminant al expansiunii lor va reprezenta, în timpurile viitoare, doar un episod din epopeea evreilor (...). De fapt, deși legați de lumea aceasta, ei nu fac cu adevărat parte din ea: în trecerea lor pe pământ există ceva nepămîntesc”. (p.82)

Dar ca să nu se creadă, doamne-fereste, că *Memoria* este o revistă partizană, iată-o pe Ana Pauker (p. 83) la tribuna secerei și ciocanului, ascultată cu luare aminte de Nicolae Ceaușescu, „încă învățcel” (1948) - și nu se poate spune că nu a învățat bine lecția, ba a venit și cu importante contribuții personale - iar ceva mai încolo (p. 87), tot într-o reproducere cât pagina, purtând și verdictul istoriei: „Călaul culturii românești, în perioada cea mai grea a represiunii sovietice: Iosif Chișinevski”.

Un caracter cu totul aparte îl are, în economia revistei, spațiul rezervat rubricii: „*Memoria unor mari dezamăgiri*”. Invitat să-și pună cenușă în cap, poetul *Geo Dumitrescu*. Să ne ierte Dumnezeu dar, chiar mare poet fiind, după ce ai făcut parte (fie și în treacă) din suita lui Iosif Chișinevski, cu care ai păpat din același cozonac și, mai târziu, ai dus la îndeplinire cu devotament și abnegație revoluționară hotărîrile de partid și de stat în cultură, la ce îți mai folosește și cine îți mai crede spovedania? Cine știe căpi tineri care, poate, ar fi devenit condeie de seamă ale literaturii române, au pierit în pușcării pentru că: „... asociat opresiunii, jafului și crimei” și, deși deplin conștient că: „... prezența mea aici, între acești oameni era o eroare și o aberație”, kulturalnicul a aplaudat frenetic în loc de a-și lua „Libertatea de a trage cu pușca”. Păstrați-vă carnetul de partid și cenușa, domnule *Geo Dumitrescu*, iar nouă lăsați-ne poezia dv., singura care are calitate umană. *Adrian Păunescu*, cel cărui i-ați fost un luminos exemplu de „muncă și luptă”, are de ce să vă adore. Atâta doar că el și-a definit precis regnul și specia.

Orice s-ar spune, memoria nu este cea cu care uităm, ci cea cu care ținem minte. Decalogul ar trebui să fie îmbogățit cu cea de a unsprezecea poruncă: „Să nu uii!” A uita înseamnă a rămâne, chiar și după ieșirea de după gratii, într-o invizibilă și cu atât mai umilitoare închisoare, purtată pretutindeni precum un fel de a fi, cu cât tu însuși îți ești absurdul și neînduplecatul paznic. „Contrariul păcatului nu este virtutea, contrariul păcatului este libertatea” îl citează și N. Steinhart pe Kierkegaard în „Jurnalul fericirii”.

Revista *MEMORIA* este un manual obligatoriu pentru cei care vor să înțeleagă și să învețe *pe viu* calitatea umană.

*) „Amintesc imediat că în cele trei luni de guvernare coaliția generalului Antonescu și Horia Sima - (sept. - dec. 1940), teroriști legionari au săvîrșit nenumărate și odioase crime.”